

УДК 323.28:004.9:070

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.7>**Станіслав МІРОШНИЧЕНКО**

аспірант кафедри журналістики,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

stas_ukraina@ukr.net

ORCID: 0009-0005-1066-6257

**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ДЛЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ:
СПІЛЬНИЙ ПІДХІД ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ**

Актуальність дослідження зумовлена нагальною потребою забезпечення достовірної фіксації воєнних злочинів із використанням цифрових технологій, здатних відповідати стандартам доказовості, прийнятним у міжнародному правосудді. В умовах повномасштабної збройної агресії Росії проти України важливого значення набуває синергія між журналістськими розслідуваннями та правозахисним аналізом, яка дозволяє забезпечити не лише оперативність збору фактів, але і їхню правову легітимність. Метою дослідження є обґрунтування ролі цифрових технологій як інструменту фіксації, збереження і трансформації доказової інформації про воєнні злочини в умовах міжсекторальної взаємодії журналістів і правозахисників, а також розробка науково обґрунтованих підходів до підвищення ефективності цієї співпраці. Методологія дослідження охоплює системний аналіз функціонування цифрових платформ, визначення основних функцій кожного інструменту, узагальнення механізмів інтеграції свідчень до доказової бази, а також застосування критико-аналітичного методу для виявлення проблем і пошуку ефективних рішень. Особлива увага приділяється типологізації цифрових практик та їхньому оцінюванню в міждисциплінарному контексті. Результати дослідження підтверджують, що міжсекторальна співпраця підвищує точність верифікації цифрових доказів, сприяє дотриманню вимог доказової валідності та знижує ризики фрагментації інформації. Виявлено значний потенціал інтегрованих технологічних рішень для створення надійного цифрового сліду, придатного для судового аналізу. Висновки засвідчують, що важливим чинником успішного цифрового документування є не лише технологічна доступність, а й методична узгодженість збору, перевірки й архівування матеріалів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим вивченням механізмів автоматизованої класифікації цифрових свідчень, розробленням універсальних протоколів етичної взаємодії і тестуванням моделей адаптивної верифікації для платформ із відкритим доступом.

Ключові слова: цифрові докази, верифікація інформації, журналістські розслідування, цифрова журналістика, міжсекторальна взаємодія, етична відповідальність, документування воєнних злочинів.

**Stanislav Miroshnichenko. THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES FOR DOCUMENTING WAR
CRIMES: A COLLABORATIVE APPROACH BETWEEN JOURNALISM AND HUMAN RIGHTS
ADVOCACY**

The relevance of the study is determined by the urgent need to ensure reliable recording of war crimes using digital technologies that meet the standards of evidence accepted in international justice. In the context of full-scale armed aggression in Ukraine, the synergy between journalistic investigations and human rights analysis is of great importance, as it ensures not only the prompt collection of facts, but also their legal legitimacy. The aim of the study is to substantiate the role of digital technologies as a tool for recording, preserving, and transforming evidence of war crimes in the context of cross-sectoral interaction between journalists and human rights defenders, as well as to develop scientifically sound approaches to improving the effectiveness of this cooperation. The research methodology is based on a comprehensive approach that includes a systematic analysis of the functioning of digital platforms, the identification of the main functions of each tool, the generalization of mechanisms for integrating evidence into the evidence base, and the application of a critical-analytical method to identify problems and find effective solutions. Particular attention is paid to the typology of digital practices and their evaluation in an interdisciplinary context. The results of the study confirm that cross-sectoral cooperation increases the accuracy of digital evidence verification, promotes compliance with evidence validity requirements, and reduces the risks of information fragmentation. The significant potential of integrated technological solutions for creating a reliable digital footprint suitable for forensic analysis has been revealed. The conclusions confirm that an important factor in successful digital documentation is not only technological accessibility, but also the methodological consistency of the processes of collecting, verifying, and archiving materials. Prospects for further research are related to an in-depth study of the mechanisms of automated classification of digital evidence, the development of universal protocols for ethical interaction, and the testing of adaptive verification models for open access platforms.

Key words: digital evidence, information verification, investigative journalism, digital journalism, cross-sectoral cooperation, ethical accountability, war crimes documentation.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах повномасштабної війни особливої актуальності набуває проблема ефективного документування воєнних злочинів, що скоюються на тимчасово окупованих територіях та в зоні активних бойових дій. Відсутність централізованого доступу до доказової бази, ризик втрати або спотворення інформації, а також обмежені можливості оперативного реагування ускладнюють виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням правосуддя та міжнародного моніторингу порушень прав людини. У цьому контексті постає нагальна потреба у впровадженні сучасних цифрових технологій, які здатні не лише підвищити точність фіксації фактів порушень, але й гарантувати збереження, автентичність і юридичну валідність цифрових матеріалів. Особливу роль у цьому процесі відіграє взаємодія між представниками журналістики й правозахисного сектору, оскільки об'єднання їхніх ресурсів, експертизи та етичних підходів забезпечує комплексний, прозорий і технологічно обґрунтований підхід до збору доказів. Науковий інтерес до цієї проблеми полягає в дослідженні цифрових інструментів верифікації даних, аналізі механізмів трансформації журналістських розслідувань в елемент доказування, а також у вивченні нормативно-правових меж їхнього використання в судах. Практичне значення полягає в розробці технологічних рішень, що здатні адаптуватися до потреб як журналістів, так і правозахисників, забезпечуючи оперативність, безпечність і достовірність передачі зібраної інформації до національних і міжнародних інституцій правосуддя. Таким чином, поєднання цифрових інструментів, журналістських підходів та правозахисних методик утворює новий міждисциплінарний вимір, що вимагає системного наукового осмислення й інтеграції в правозастосовну та інформаційну практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних досліджень щодо використання цифрових технологій для документування воєнних злочинів у контексті міждисциплінарної взаємодії журналістики та правозахисної діяльності дозволяє виокремити чотири основні змістові напрями.

Перший охоплює праці, пов'язані з концептуалізацією ролі цифрових платформ як середовища для збору, фіксації та поширення доказів воєнних злочинів. Функціонування соціальних мереж як оперативного каналу комунікації, що дозволяє залучати користувачів до створення цифрових свідчень із місць

подій і підсилює ефект колективного свідчення, підкреслюють О. Юрченко, Т. Лисенко та О. Сохацький [7]. Досвід використання українських медіаплатформ для цілеспрямованого збору доказів порушень, зазначаючи посилення ролі візуального контенту в журналістських розслідуваннях, описує М. Худошник [6]. На подвійній ролі цифрових медіа (як засобу мобілізації правозахисних зусиль і як середовища ризику через можливі маніпуляції та травматизацію аудиторії) наголошує С. Грегорі (S. Gregory) [15].

Другий напрям наукових напрацювань стосується технічних підходів до збору й верифікації доказів, зокрема із застосуванням OSINT та штучного інтелекту. Алгоритми відкритої розвідки, що дозволяють визначати геолокацію подій, хронологію злочинів та джерело походження медіаконтенту, аналізують М. Тома та О. Василюва [4]. Національні практики цифрової фіксації злочинів описує В. Негребецький, наголошуючи на важливості створення безпечних цифрових архівів і правового закріплення алгоритмів їхнього використання [3]. Модель залучення алгоритмів штучного інтелекту до аналізу супутникових знімків, відео та аудіо як доказів міжнародних злочинів представляє Л. Фрімен (L. Freeman) [14].

Третій напрям наукових розвідок присвячено міжсекторальній співпраці журналістських і правозахисних структур для забезпечення юридичної придатності цифрових доказів. У монографії «Digital witness: using open source information for human rights investigation, documentation, and accountability» представлено цілісний підхід до документування воєнних злочинів, де журналістика, OSINT-аналітика і правова експертиза взаємодіють у межах єдиної доказової стратегії [12].

Потребу у створенні уніфікованих протоколів перевірки, зберігання і юридичного впровадження цифрових даних у процесах міжнародного правосуддя підкреслюють А. Кеніг (A. Koenig), Е. Ірвінг (E. Irving), Й. МакДермотт (Y. McDermott) і Д. Мюррей (D. Murray) [18]. Трансформацію журналістики під впливом технологій аналізує Р. Пендрі (R. Pendry), акцентуючи на появі нових форматів (інтерактивних репортажів, дрон-журналістики) як засобів цифрової етики й точності [21].

Четвертий напрям досліджень стосується епістемологічних та етичних вимірів цифрової журналістики й OSINT-практик під час збройних конфліктів. Роль емоцій у роботі OSINT-журналістів аналізують Й. Котішова (J. Kotišová) та Л. ван дер Вельден (L. van der

Velden) [19]. Особливості візуальної війни в цифрових медіа досліджує С. Аллан (S. Allan), наголошуючи на зміні стандартів візуального свідчення й формуванні нових етичних дилем під час висвітлення насильства [8]. Специфіку дистанційної журналістики у воєнний час розглядають Б. Крістенсен (B. Christensen) і А. Халіл (A. Khalil), зазначаючи, що нові технології одночасно розширюють і ускладнюють комунікацію журналістів із джерелами та аудиторією [10]. Інформаційні війни як частину сучасних збройних конфліктів вивчає Ф. Сейб (P. Seib), підкреслюючи важливість розрізнення журналістського контенту й дезінформаційних наративів у цифровому середовищі [25]. Роль інтерактивного документального жанру в зміні форми воєнного свідчення описує Д. Даулінг (D. Dowling), доводячи, що візуальні наративи здатні впливати на суспільну емпатію та активізм [13].

Отже, науковий дискурс щодо використання цифрових технологій під час документування воєнних злочинів розвивається в кількох взаємопов'язаних напрямках. Ідеться про дослідження особливостей соціальних платформ як середовища для збору доказів, аналіз технічних інструментів фіксації, вивчення механізмів міжсекторальної взаємодії журналістів і правозахисників, а також етичне осмислення природи цифрового свідчення. Попри посилену увагу до цифрових методів документування порушень міжнародного гуманітарного права, досі залишаються нерозв'язаними основні проблеми, що ускладнюють формування єдиної доказової системи. Зокрема, недостатньо вивчено механізми взаємодії журналістських і правозахисних структур у контексті різних методологічних стандартів, не розроблено універсальних протоколів верифікації та архівації цифрових доказів, бракує емпіричних досліджень щодо впливу етичних і технічних обмежень на легітимність зібраної інформації. Існує також потреба в глибшому аналізі правових, інфраструктурних і комунікаційних перешкод, що заважають ефективному впровадженню цифрових рішень у транснаціональну практику.

Запропоноване дослідження спрямоване на усунення окреслених прогалин шляхом системного аналізу наявних інструментів і практик, розробки уніфікованого підходу до міжсекторальної співпраці, а також формування практичних рекомендацій інтеграції цифрових платформ.

Мета статті – дослідити можливості цифрових технологій як інструменту фіксації, збереження і трансформації доказової інформації про воєнні злочини в умовах співпраці

журналістів і правозахисників, а також визначити науково обґрунтовані підходи до підвищення ефективності цієї взаємодії.

Завдання статті:

1) проаналізувати методологічні особливості застосування цифрових технологій під час документування воєнних злочинів журналістами й правозахисниками;

2) оцінити ефективність міжсекторальної взаємодії для забезпечення доказової придатності цифрових свідчень у міжнародному судочинстві;

3) визначити перешкоди цифрової інтеграції та сформулювати рекомендації щодо уніфікації інструментів і протоколів співпраці.

Виклад основного матеріалу. Документування порушень міжнародного гуманітарного права є одним із основних інструментів забезпечення справедливості та притягнення винних до відповідальності. У цьому процесі журналісти й правозахисники відіграють взаємодоповнювальні, але методологічно різні ролі. Журналістика зосереджується на швидкому зборі, перевірці та публікації інформації з метою інформування суспільства, тоді як правозахисні організації орієнтуються на системне документування з дотриманням стандартів юридичної верифікації та подальшої доказової придатності матеріалів. Цифрові технології значно змінили конфігурацію цього процесу: вони дозволили фіксувати порушення в режимі реального часу, зберігати інформацію в умовах обмеженого доступу та швидко передавати її національним або міжнародним структурам. Проте між цими двома підходами існує низка розбіжностей, що потребують скоординованих дій для формування ефективного та етичного інструментарію документування. У таблиці узагальнено основні особливості використання цифрових технологій журналістами та правозахисниками (табл. 1).

Наведені в таблиці 1 особливості журналістського та правозахисного підходів до документування воєнних злочинів свідчать про різні цілі, етичні пріоритети й технологічні рішення, що використовуються обома сторонами. У сучасній практиці їхня взаємодія дедалі частіше базується на використанні спільних цифрових інструментів, що забезпечують як оперативність збору інформації, так і її правову придатність [21, с. 1040]. Зокрема, журналісти-розслідувачі Bellingcat застосовують методи OSINT у поєднанні з геопросторовим аналізом та верифікацією візуального контенту для виявлення фактів обстрілів цивільної інфраструктури в Україні, які пізніше стають підґрунтям для пра-

Таблиця 1

**Особливості використання цифрових технологій журналістами та правозахисниками
під час документування воєнних злочинів**

Критерій порівняння	Журналістський підхід	Правозахисний підхід
Основна мета	Оперативне інформування суспільства	Формування доказової бази для правоохоронців і суду
Тип зібраної інформації	Відео, фото, свідчення очевидців, аналіз відкритих джерел	Свідчення, опитування, геоприв'язка, медичні дані
Використання технологій	Геолокація, мобільна зйомка, соцмережі, OSINT	Захищене зберігання, криптографія, інструменти верифікації (e.g. eyeWitness to Atrocities)
Вимоги до верифікації	Базова фактологічна перевірка, кросджерела	Високий рівень підтвердження, юридична валідність
Етичні пріоритети	Принцип неупередженості, суспільна значущість	Згода, безпека свідків, конфіденційність

Джерело: сформовано автором на підставі [4, с. 907; 12, с. 222–225; 10, с. 175–176].

возахисних звітів [20]. Наприклад, Amnesty International публікує докладні звіти про катування, примусове переміщення цивільних та інші злочини, що кваліфікуються як злочини проти людяності [28], а також збирає цифрові матеріали, які відповідають стандартам Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations – міжнародного документа, що встановлює критерії правової допустимості та цифрової верифікації доказів [9]. У цьому протоколі окреслено методологічні засади збереження метаданих, ланцюга збереження (chain of custody) та контекстуальної точності, які є важливими для доведення правопорушень у судових інстанціях. Такий підхід уже демонструє свою ефективність: за даними правозахисної коаліції «Україна. П'ята ранку», цифрові докази, зібрані згідно з протоколом Berkeley, прийняті Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду в межах попереднього розгляду подій в Україні [9]. Окремо відзначимо практику тренінгів і програм навчання з документування, які проводить Українська Гельсінська спілка з прав людини (далі – УГСПЛ) для польових працівників і локальних активістів [1]. Таким чином, сучасна практика вимагає не лише технічної грамотності користувачів цифрових інструментів, а й глибокого розуміння етичних та юридичних стандартів, що регулюють трансформацію цифрового контенту в допустимі докази. На стику журналістських даних та їхнього опрацювання правозахисниками формується новий рівень доказовості, що має вирішальне значення для встановлення істини у справах про воєнні злочини.

Цифрові докази, зібрані в контексті воєнних дій, можуть відігравати вирішальну роль під час притягнення до відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. Водночас важливим викликом є

забезпечення їхньої достовірності, цілісності та правової допустимості [7, с. 997]. У міжнародній правозахисній та журналістській практиках застосовуються комплексні цифрові інструменти, які покликані не лише спростити збір даних, а й гарантувати верифікацію їхнього походження, безпеку передавання та довготривале зберігання. На відміну від традиційних методів документування, що базуються на паперових джерелах або усних свідченнях, цифрові матеріали часто не мають очевидного джерела і контексту, а тому потребують відповідної технологічної обробки. Сучасні технології охоплюють використання криптографії, хмарного зберігання з розмежованим доступом, інструментів автоматичної фіксації метаданих, геолокації та систем верифікації відео- та фотоконтенту. Ці інструменти перебувають на стику захисту даних, етичних норм збору інформації та дотримання вимог міжнародного права. У таблиці 2 наведено найпоширеніші технологічні рішення, що використовуються в практиці цифрового документування.

У практиці міжнародних і українських правозахисних ініціатив ці інструменти дедалі активніше застосовуються в контексті збройної агресії Російської Федерації проти України. Зокрема, додаток eyeWitness to Atrocities використовується представниками польових дослідницьких груп для фіксації злочинів проти цивільного населення [12, с. 220]. Зібрані за його допомогою матеріали вже прийняті як докази в щонайменше чотирьох судових провадженнях в Україні, що підтверджує їхню процесуальну допустимість на національному рівні. Водночас відповідність цих матеріалів міжнародним стандартам цифрової верифікації й збереження дозволяє використовувати їх як доказову базу в межах розслідувань Міжнародного кримінального суду та

Таблиця 2

**Основні цифрові інструменти для верифікації, зберігання та передачі доказів
воєнних злочинів**

Інструмент/ сервіс	Основна функція	Особливості використання	Юридична придатність
eyeWitness to Atrocities	Збір і захист відеодоказів	Додаток із автоматичним записом метаданих, геолокації, часу	Високий рівень допустимості в міжнародних судах
Amnesty Decoder	Верифікація масових даних	Краудсорсингова платформа для аналізу супутникових зображень, фото, відео	Допоміжна, особливо для геоприв'язки та аналізу масштабів
Tella	Збір польових свідчень	Мобільний додаток із локальним шифруванням і захистом джерел	Придатний для правозахисних звітів за умови повної верифікації
Hunchly	Документування OSINT-досліджень	Фіксація дій журналіста при веброзслідуваннях із цифровим підписом	Допоміжна роль, підвищення прозорості процесу збору
Uwazi	Архівація та аналіз доказів	Хмарна система баз даних для зберігання й структурування доказової інформації	Висока придатність при супроводі правозахисних справ

Джерело: сформовано автором на підставі [6, с. 14; 12, 220–221; 21, с. 1035].

інших міжнародних інституцій [27]. Amnesty International застосовує інструмент Amnesty Decoder [11] для обробки супутникових знімків і цифрових даних у випадках масштабних ударів по об'єктах цивільної інфраструктури, зокрема в Дніпрі та Харкові, що дало змогу підтвердити факти злочинів проти людяності [23]. Мобільний застосунок Tella [24] забезпечує безпечний збір свідчень на тимчасово окупованих територіях, дозволяючи зберігати дані локально та шифрувати їх у разі конфіскації пристрою, що мінімізує ризик викриття свідків та дослідників. Такий підхід активно використовується українськими правозахисниками для фіксації злочинів у Запорізькій і Луганській областях. Журналісти-розслідувачі Bellingcat послуговуються Hunchly для створення цифрового лог-файлу (журналу) OSINT-дослідження, що дозволяє відтворити повну картину джерел інформації та підтвердити достовірність цифрових слідів навіть у разі судового розгляду [22]. Водночас система Uwazi [29], створена організацією HURIDOCs, використовується УГСПЛ для архівації свідчень про руйнування об'єктів охорони здоров'я та освіти, зокрема в Ізюмі, Маріуполі та Тростянці [17]. Структурований підхід до накопичення та класифікації цифрових доказів у межах цієї системи дозволяє формувати узагальнені аналітичні звіти, які потім використовуються як основа для правових подань до Міжнародного кримінального суду. Таким чином, застосування сучасних цифрових технологій для збору, верифікації та зберігання доказів забезпечує не лише оперативність, але й юридичну ефективність у боротьбі з безкарністю воєнних злочинців.

У міжнародному судочинстві питання цілісності та юридичної придатності цифрових свідчень про воєнні злочини набуває особливої ваги. В умовах бойових дій в Україні, коли доступ до місць подій обмежений, а ризик знищення джерел високий, важливим чинником достовірного збору доказів є міжсекторальна взаємодія журналістів і правозахисників. Така співпраця поєднує оперативність журналістського реагування з процесуальними стандартами правозахисного документування. Журналісти забезпечують первинну фіксацію подій і публічність, а правозахисники – верифікацію, контекстуалізацію та юридичну адаптацію. У таблиці 3 представлено внесок обох секторів і їхній синергійний потенціал у забезпеченні цілісності цифрових доказів.

Приклад коаліції «Україна. П'ята ранку» наочнo демонструє ефективність взаємодії правозахисних організацій і журналістів під час збору та первинної юридичної кваліфікації свідчень для подальшого їх подання до Міжнародного кримінального суду. Учасники коаліції не лише систематизують інформацію про воєнні злочини, але й стандартизують процеси верифікації, зокрема щодо авторства, хронології подій та джерел походження цифрових матеріалів, що відповідає принципам Berkeley Protocol [5]. Ініціатива The Reckoning Project об'єднує журналістів, юристів і аналітиків у створенні доказових досьє, які ґрунтуються на польових розслідуваннях та одразу адаптуються до судових процедур, підвищуючи ефективність міжсекторального документообігу [16]. Практичний вимір такої взаємодії також ілюструється тренінгами, організованими Національною

Таблиця 3

Міжсекторальна співпраця у фіксації воєнних злочинів: роль журналістів і правозахисників

Етап роботи з цифровими доказами	Внесок журналістів	Внесок правозахисників	Потенціал співпраці
Первинна фіксація подій	Оперативне отримання відео, фото, свідчень; геолокація	Збір показань за стандартами опитування; фіксація контексту	Відтворення події з урахуванням хронологічної послідовності та просторової локалізації
Верифікація та автентифікація	OSINT, геопросторовий аналіз, кросперевірка	Аналіз метаданих, підтвердження через додаткові джерела	Підвищення достовірності через багаторівневу перевірку
Стандарти збереження доказів	Тимчасове зберігання в редакціях, відкритих сховищах	Захищені архіви, дотримання chain of custody	Юридична сумісність при підготовці до судового використання
Використання в судовому процесі	Непряма участь через публікації	Пряма участь у підготовці кейсів, подання до судів	Інтеграція журналістських матеріалів у юридичні справи
Етичні аспекти	Публічність, суспільний інтерес	Конфіденційність, захист постраждалих	Збалансоване представлення інформації з дотриманням прав

Джерело: сформовано автором на підставі [15, с. 385; 18, с. 4–5].

спільною журналістів України в партнерстві з правозахисними ініціативами: журналісти з прифронтових територій здобувають навички збору цифрових доказів із урахуванням юридичних вимог та етичних ризиків [26]. Співпраця з аналітичною платформою Bellingcat сприяє впровадженню стандартів OSINT у польове документування: зібрані журналістами матеріали проходять перевірку за допомогою супутникових зображень, геолокацій та цифрової реконструкції, після чого передаються правозахисним структурам для юридичної класифікації [30]. Така інтеграція секторів дозволяє не лише покращити якість доказової бази, а й мінімізувати ризики неповноти або недопустимості інформації в межах міжнародного судочинства.

Впровадження цифрових рішень у спільну діяльність журналістів і правозахисників супроводжується низкою системних обмежень, що знижують ефективність документування воєнних злочинів у правовому полі. Однією з основних проблем є етична вразливість цифрових свідчень, зокрема ризики повторної травматизації постраждалих, розкриття конфіденційної інформації та неналежного використання персональних даних у публічному медійному просторі [6, с. 16]. Ці ризики посилюються відсутністю єдиного етичного протоколу взаємодії між галузями, що ускладнює узгодження підходів до обробки чутливої інформації. Технічна несумісність між інструментами, які застосовуються журналістами та правозахисниками, створює фрагментованість цифрових

потоків даних і унеможливорює автоматизовану інтеграцію архівів для подальшої аналітичної обробки або передачі міжнародним інститутам [15, с. 389]. Відсутність відкритих інтерфейсів, розбіжності в системах метаданих та шифрування обмежують масштабованість технічних рішень і спричиняють втрату доказового ланцюга. Не менш важливим чинником є недосконале національне й міжнародне правове регулювання щодо допустимості цифрових матеріалів у процесуальному праві [18, с. 6]. Залишається неврегульованим питання правового статусу цифрових платформ, зібраних за участю недержавних суб'єктів, а також розподіл відповідальності за автентичність збереженої інформації [25, с. 172]. У підсумку зазначені обмеження формують ризик недовіри до цифрових свідчень і знижують їхню доказову силу в судовій практиці.

Для підвищення достовірності та легітимності цифрових свідчень у справах щодо воєнних злочинів доцільно впроваджувати інтегровані цифрові платформи, які забезпечують уніфіковані протоколи збору, верифікації та збереження інформації. На практиці це передбачає створення єдиних реєстраційних шаблонів із обов'язковою фіксацією метаданих, джерела, геолокації та обставин фіксації. Рекомендовано впровадити обмежений спільний доступ до зашифрованих матеріалів із розподілом прав на редагування й коментування, що дозволить забезпечити дотримання chain of custody без порушення конфіденційності. Варто передбачити технічну підтримку

з боку незалежних хостинг-платформ, які відповідають міжнародним вимогам цифрової безпеки. Важливим є закріплення механізмів погодження між журналістськими та правозахисними структурами щодо стандартів роботи з вразливими свідками, включаючи протоколи відкладеної публікації, анонімізації та юридичної експертизи контенту. Рекомендовано формалізувати співпрацю у вигляді меморандумів або типових угод, які визначають сферу відповідальності сторін, способи обміну даними та правила їх правового використання. Такі інструменти сприятимуть зменшенню фрагментації в інформаційних потоках, уніфікації доказових стандартів і підвищенню процесуальної цінності цифрових матеріалів у межах міжнародного правосуддя.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що ефективне документування воєнних злочинів у цифровому форматі можливе лише за умови скоординованої взаємодії журналістських і правозахисних ініціатив. Такий підхід забезпечує поєднання оперативного збору інформації та її юридичної верифікації з дотриманням стандартів доказовості.

Доведено, що застосування платформ Uwazi, eyeWitness to Atrocities, Tella та Amnesty Decoder сприяє збереженню автентичності цифрових матеріалів і посиленню їхньої легітимності в міжнародному правосудді.

Виявлено основні проблеми, до яких належать технічна несумісність інструментів, ризики розголошення чутливої інформації, відсутність єдиних етичних стандартів та нормативна неврегульованість правового статусу цифрових доказів. Це суттєво обмежує можливість системного використання зібраних матеріалів у судовій практиці.

Рекомендовано впровадити інтегровані платформи з уніфікованими протоколами збору та зберігання даних, зафіксувати формат співпраці між журналістами та правозахисниками у вигляді меморандумів, а також розробити спільні етичні стандарти. Перспективи подальших досліджень охоплюють розширення правового аналізу статусу цифрових доказів, моделювання техніко-юридичних процедур їх верифікації та впровадження інструментів штучного інтелекту для аналізу масивів цифрових свідчень.

Література:

1. Близько 30 учасників пройшли тренінг УГСПЛ з документування воєнних злочинів. *УГСПЛ: вебсайт*. 2023. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/blyzko-30-chasnykiv-proyshly-treninh-uhspl-z-dokumentuvannia-voiennykh-zlochyniv/> (дата звернення: 24.05.2025).
2. Належне документування злочинів – основа для майбутньої справедливості: Коаліція “Україна. П’ята ранку” про підсумки року. *ZMINA: вебсайт*. 2023. URL: <https://zmina.ua/en/event-en/proper-documentation-of-crimes-underpins-future-justice-ukraine-5am-coalition-reports-on-results-of-one-year-of-full-scale-invasion/> (дата звернення: 24.05.2025).
3. Негребецький В. Інформаційні технології в розслідуванні і документуванні воєнних злочинів проти народу України. Актуальні питання права та соціально-економічних відносин. 2023. № 1. С. 219–222. URL: <https://vmurol.kr.ua/wp-content/uploads/2023/12/збірник-виправлено.pdf#page=221> (дата звернення: 25.05.2025).
4. Тома М. Г., Василюва О. В. Інструменти OSINT: фіксація воєнних злочинів в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 2. С. 905–909. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.02.134
5. «Україна. П’ята ранку»: в Україні запрацювала коаліція з документування воєнних злочинів. *ZMINA: вебсайт*. 2022. URL: <https://zmina.ua/en/event-en/ukraine-5-am-coalition-devoted-to-documenting-war-crimes-is-launched-in-ukraine/> (дата звернення: 24.05.2025).
6. Худошник М. Медіаплатформи збору свідчень війни: український досвід. Актуальні питання масової комунікації. 2023. Вип. 34. С. 12–17. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1274311> (дата звернення: 25.05.2025).
7. Юрченко О. А., Лисенко Т. А., Сохацький О. Ю. Роль соціальних мереж та інших цифрових платформ у комунікації під час війни. Наукові інновації та передові технології. 2024. Вип. 7. №. 35. С. 990–1001. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-990-1001](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-990-1001)
8. Allan S. Visual war journalism. *Digital Journalism*. 2025. Vol. 13. № 1. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2443153>
9. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations: A Practical Guide on the Effective Use of Digital Open Source Information in Investigating Violations of International Criminal, Human Rights and Humanitarian Law. *United Nations: website*. 2022. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/berkeley-protocol-digital-open-source> (date of access: 25.05.2025).
10. Christensen B., Khalil A. Reporting conflict from afar: Journalists, social media, communication technologies, and war. *Journalism and Safety*. Routledge, 2024. P. 171–189. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781032705750-12> (date of access: 25.05.2025).

11. Designing Amnesty Decoders: How We Design Data-Driven Research Projects. *Citizen Evidence Lab: website*. 2020. URL: <https://citizenevidence.org/2020/10/09/designing-amnesty-decoders-how-we-design-data-driven-research-projects/> (date of access: 25.05.2025).
12. Digital witness: using open source information for human rights investigation, documentation, and accountability / S. Dubberley, A. Koenig, D. Murray (Eds.). Oxford University Press, 2020. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=Q6rDDwAAQBAJ> (date of access: 25.05.2025).
13. Dowling D. O. Interactive documentary and the reinvention of digital journalism, 2015–2020. *Convergence*. 2022. Vol. 28. №3. P. 905–924. DOI: <https://doi.org/10.1177/13548565211059426>
14. Freeman L. Weapons of war, tools of justice: using artificial intelligence to investigate international crimes. *Journal of International Criminal Justice*. 2021. Vol. 19. № 1. P. 35–53. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab013>
15. Gregory S. Cameras everywhere revisited: How digital technologies and social media aid and inhibit human rights documentation and advocacy. *Journal of Human Rights Practice*. 2019. Vol. 11. № 2. P. 373–392. DOI: <https://doi.org/10.1093/jhuman/huz022>
16. Holding Russia to Account for War Crimes in Ukraine. *Vanity Fair: website*. 2022. URL: <https://www.vanityfair.com/news/2022/08/holding-russia-to-account-for-war-crimes-in-ukraine> (date of access: 25.05.2025).
17. Hospitals and schools destroyed by Russian troops. The Ukrainian Helsinki Union presented a report on the two years of the war. *Babel: website*. 2024. URL: <https://babel.ua/en/news/107356-hospitals-and-schools-destroyed-by-russian-troops-the-ukrainian-helsinki-union-presented-a-report-on-the-two-years-of-the-war> (date of access: 25.05.2025).
18. Koenig A., Irving E., McDermott Y., Murray D. New technologies and the investigation of international crimes: An introduction. *Journal of International Criminal Justice*. 2021. Vol. 19. № 1. P. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab040>
19. Kotišová J., van der Velden L. The affective epistemology of digital journalism: emotions as knowledge among on-the-ground and OSINT media practitioners covering the Russo-Ukrainian war. *Digital Journalism*. 2025. Vol. 13. № 3. P. 378–397. DOI: <https://doi.org/10.1080/21670811.2023.2273531>
20. Notes from the Digital Field: Ethical Dilemmas in Open Source Research. *Bellingcat: website*. 2023. URL: <https://www.bellingcat.com/resources/2023/09/18/notes-from-the-digital-field-ethical-dilemmas-in-open-source-research/> (date of access: 25.05.2025).
21. Pendry R. New Technology, War, and Human Rights Reporting. *Handbook of Global Media Ethics*. Springer, Cham. 2021. P. 1031–1047. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-32103-5_51
22. Russia's Assault on Daily Life in Ukraine. *Bellingcat: website*. 2023. URL: <https://www.bellingcat.com/news/2023/02/24/russias-assault-on-daily-life-in-ukraine/> (date of access: 25.05.2025).
23. Russian strikes amounting to war crimes continue to kill and injure children. *Amnesty International: website*. 2024. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/11/ukraine-russian-strikes-amounting-to-war-crimes-continue-to-kill-and-injure-children/> (date of access: 25.05.2025).
24. Secure mobile documentation for human rights defenders. *Tella: website*. URL: <https://landingpage.tella.com/> (date of access: 25.05.2025).
25. Seib P. Information at war: journalism, disinformation, and modern warfare. John Wiley & Sons, 2021. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=bpU2EAAAQBAJ> (date of access: 25.05.2025).
26. The main thing is to do no harm: journalists trained to document war crimes. The National Union of Journalists of Ukraine: *website*. 2023. URL: <https://nuju.org.ua/the-main-thing-is-to-do-no-harm-journalists-trained-to-document-war-crimes/> (date of access: 25.05.2025).
27. Ukraine resources hub. *eyeWitness: website*. 2025. URL: <https://www.eyewitness.global/ukraine-resources-hub.html> (date of access: 25.05.2025).
28. Ukraine: Ill-treatment of Ukrainians in Russian captivity amounts to war crimes and crimes against humanity. *Amnesty International: website*. 2025. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/03/russia-ukraine-ill-treatment-of-ukrainians-in-russian-captivity-amounts-to-war-crimes-and-crimes-against-humanity/> (date of access: 25.05.2025).
29. Uwazi: Database software for human rights defenders. *HURIDOCS: website*. URL: <https://huridocs.org/technology/uwazi/> (date of access: 25.05.2025).
30. Who We Are. *Bellingcat: website*. URL: <https://www.bellingcat.com/about/who-we-are/> (date of access: 25.05.2025).